

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar Betänkande (SOU 2009:16) Grundanalys, Förnyelseprogram och Kulturpolitikens arkitektur av Kulturutredningen

Landsarkivet i Visby har anmodats lämna synpunkter på Kulturutredningen. Landsarkivet ansluter sig till det yttrande som lämnas av Riksarkivet men lämnar även synpunkter på några av de förslag som tas upp i utredningens del 2 och 3.

Inledningsvis ställer sig landsarkivet frågande till att utredningen inte någon gång besökt Riksarkivet eller något av landsarkiven. Särskilt märkligt ter det sig mot bakgrund av de långtgående förslag till organisatoriska förändringar utredningen föreslår för Riksarkivet och landsarkiven.

Kap 9 och Kap 10.1 – 10.2

Utredningen diskuterar och pekar på vikten av utökat samarbete mellan professionella kulturutövare och utbildningsanordnare av olika slag, från de folkbildande organisationerna och den obligatoriska skolan över gymnasieutbildningar till universitet och högskola. I gymnasieutredningen *Framtidsvägen - en reformerad gymnasieskola (SOU 2008:27)* läggs förslaget om historia som ett av de åtta gymnasiegemensamma ämnena. Med historieämnets allt starkare ställning saknar vi en diskussion om arkivinstitutionernas roll som lärande miljöer och förmedlare av historiskt källmaterial.

I arkivutredningen *Arkiv för alla - Nu och i framtiden (SOU 2002:78)* ställdes förslaget att det i varje landsarkivdistrikt skall inrättas en tjänst som arkivpedagog. Med de hänvisningar till *Arkiv för alla* som finns i Kulturutredningen förstår vi att denna är väl känd av utredningen. Tyvärr får vi konstatera att Kulturutredningen inte tagit till sig de idéer och förslag som presenterades rörande tillgänglighet till arkiven.

Kap 12

Utredningen diskuterar och föreslår en ny modell för fördelning och uppföljning av statliga medel till regional kulturverksamhet, den s.k. portföljmodellen.

I utredningen diskuteras såväl positiva sidor av modellen som negativa effekter av densamma. Landsarkivet vill fästa uppmärksamheten på en av de mer anonyma delarna av kulturarvsområdet; de regionala enskilda arkivinstitutionerna.

I dag finns 20 regionala arkivinstitutioner, sk länsarkiv, med uppdrag att samla in, bevara och förmedla den del av det skriftliga kulturarvet som uppstått utanför de offentliga myndigheternas sfär. I dagsläget bidrar staten genom Riksarkivet och Nämnden för enskilda arkiv med två stödenheter till vart och ett av länsarkiven. I budgetpropositionen 2009 uppgår anslaget för regional arkivverksamhet till 6 228 kkr, vilket ger lite drygt 300 kkr till vart och ett av länsarkiven. I den regionala kulturpolitikens perspektiv rör det sig inte om några stora summor men för den enskilda arkivverksamheten har de avgörande betydelse då bidrag från kommun och landsting villkoras av bidrag från staten.

För att säkerställa de regionala enskilda arkivens verksamhet bör även fortsättningsvis statliga bidrag till regional arkivverksamhet fördelas genom Nämnden för enskilda arkiv.

Kap 15

I utredningen läggs förslag på tre sk sfärer för att bättre samordna den statliga kulturpolitiken.

I den sfär som direkt berör arkiven föreslås en samlad myndighet för arkiv och bibliotek. Skälen till sammanslagningen verkar grunda sig på en för arkiv och bibliotek gemensam framtid, dominerad av digitala dokument och publikationer.

I utredningen talas om att den digitala informationen upphäver gränsen mellan arkiv och bibliotek. Där skiljelinjen tidigare gått mellan unicitet och massproducerad information upphävs denna genom den digitala tekniken.

Med sin ensidiga inriktning på den digitala teknikens utveckling skjuter man vid sidan av målet och tar inte upp till diskussion informationens ursprung vilket särskiljer arkiven från biblioteken.

Den framtida digitala värld som enligt utredningen skapar en gemenskap för arkiv och bibliotek saknar reell förankring. Digitaliseringen har i omfattning ännu inte nått dithän utredningen menar. Även om arkivleveranser av e-handlingar ökat under senare år kommer pappersflödet till arkiven att under de kommande decennierna fortsätta att omfatta tiotusentals hyllmeter.

Målet för en sammanslagning av arkiv och bibliotek är att öka och förenkla medborgarnas och forskningens informationsförsörjning. Men detta kan även tillgodoses utan en sammanslagning vilket de senaste årens nära samarbete mellan Riksarkivet och Kungliga biblioteket visar.

Sett ur ett annat perspektiv än sammanslagningens kan förutsättningen för det goda samarbetet vara att det är två olika myndigheter som samverkar, där respekten för varandras kompetenser och särart tydligare kommer till uttryck som komparativa fördelar än som konkurrerande element. Att lägga arkiv och bibliotek i en gemensam myndighet kan i dagsläget kanske snarare försämra den goda samverkan som finns.

Landsarkivet tillstyrker inte förslaget om en sammanslagning av Riksarkivet med landsarkiven och Kungliga biblioteket till en myndighet.

Kap 15.5.2

Landsarkivet tillstyrker förslaget om inrättandet av en gemensam organisation för det statliga arkivväsendet. Vi menar att den interna organisationen ska utformas av myndigheten själv och inte fastställas på annat sätt, vidare menar vi att det namn som sedan två år inarbetats som ett samlingsbegrepp för Riksarkivet och landsarkiven – Statens arkiv, även fortsättningsvis ska gälla. I övrigt hänvisar vi till den skrivelse Riksarkivet den 1 april lämnade till regeringen med förslag på hur de statliga arkivmyndigheternas organisation och uppgiftsfördelning kan utvecklas för att främja större enhetlighet, flexibilitet och samordning.

Kap 12

Utredningen diskuterar och föreslår en ny modell för fördelning och uppföljning av statliga medel till regional kulturverksamhet, den s.k. portföljmodellen.

I utredningen diskuteras såväl positiva sidor av modellen som negativa effekter av densamma. Landsarkivet vill fästa uppmärksamheten på en av de mer anonyma delarna av kulturarvsområdet; de regionala enskilda arkivinstitutionerna.

I dag finns 20 regionala arkivinstitutioner, sk länsarkiv, med uppdrag att samla in, bevara och förmedla den del av det skriftliga kulturarvet som uppstått utanför de offentliga myndigheternas sfär. I dagsläget bidrar staten genom Riksarkivet och Nämnden för enskilda arkiv med två stödenheter till vart och ett av länsarkiven. I budgetpropositionen 2009 uppgår anslaget för regional arkivverksamhet till 6 228 kkr, vilket ger lite drygt 300 kkr till vart och ett av länsarkiven. I den regionala kulturpolitikens perspektiv rör det sig inte om några stora summor men för den enskilda arkivverksamheten har de avgörande betydelse då bidrag från kommun och landsting villkoras av bidrag från staten.

För att säkerställa de regionala enskilda arkivens verksamhet bör även fortsättningsvis statliga bidrag till regional arkivverksamhet fördelas genom Nämnden för enskilda arkiv.

Visby dag som ovan

Jan Östergren
landsarkivarie